

המוציא כל שאין אומרים אחריו שלם ברכות ח"א לפיו המוציא. ולרבינו שכתב חזון מן האורז י"ל דסבד דפליג דגמרא דידן ונתן טעם לדבריו לדין למדין מן הכללות : **יב במה דלא נשאל מכוז ומעלה וכו'.** נהפוך בראש הלכות אלו. והא דאמרין בפחות מכשיעור מברך לפניו ולא לאחריו ח"א דבריש כ"ד מברכין (ס"ד דף ל"ה) ילפינן ברכה לפניו מק"ו מברכה דאחריו וח"א כיון שאינו מברך לבסוף לא הו"ל לברך בתחלה כבר כתבתי בראש הלכות אלו דלא ק"ו גמור הוא אלא מדרבנן הוא שצריך לברך לפניו כדי שלא יהיה מן העולם הזה בלא ברכה כ"כ התוספות והרא"ש ז"ל. ואכתי קשיא לי מה ראו חכמים להתמיר בברכה שלפניו שהיא מדרבנן יותר מברכה אחרונה שהיא מדאורייתא. וז"ל שלכך אמרו דבתחלה יברך אפילו על כל שהוא שמא ימלך ויאלץ כשיעור ויחלף ויחלף שיהיה צריך ברכה לפניו ואין צורך לתקן אלא לאחריו אוקומה חדישא ששם אכל כשיעור יברך ואם לאו לא יברך. ומ"ש רבינו דשיעורא דמשקין ברביעית טעמו מדאשכחן בעלמא לענין אכילת איסורין דחייב בשתיית משקין איסורין ברביעית דומיא דלולבין בכוז :

יג וזו היא ברכה אחת מעין שלם וכו'. מימרא דרב דמיא בסוף פרק כ"ד מברכין (ס"ד דף מ"ד) : ומ"ש ובשבתות וכו'. כתב רבינו יונה בפרק הנזכר דהכי חתא בירושלמי וכו' ה"ר מנחם וכתב שרבינו משולם לא היה מכוז וכתב ה"ר מנחם דלפטר דדוקא בימי רבותיו שהיו קובעין על היין אכל אלו שאין אלו קובעין לא מדכרין ואין זה כדלי לבטל דברי הירושלמי : **פ"ד א** כל המברך וכו'. מתבאר מתוך מה שכתבנו בסמוך. ודעת רבינו כדעת רש"י בפרק ערבי פסחים (פסחים ק"א) : דברכה מעין ג' טעונה ברכה במקומו והציאו שם בתוספות ראיות לדבריו אצל הר"ף כתב דדוקא מיני דגן טעונים ברכה במקומם וכן דעת הרא"ש ז"ל : אבל כשהוא מהלך וכו'. ברכות (דף ל"א) : ס"פ שלשה שאכלו ח"ר אכזו ואמרי לה בתמיתא חתא האוכל ומהלך מברך מעומד וכשהוא אכול מעומד מברך מיושב וכשהוא מיושב ואוכל יושב ומברך והלכתא ככולהו יושב ומברך : שכתב לברך וכו'. משנה סוף פרק אלו דברים מי ששאל ושכח ולא צירך בש"א יחזור למקומו ויברך וכו' וכו' יברך במקום שזכר עד לימתי הוא מברך עד כדי שיתעכל המזון שבטעמו וכבר כתבתי סוף פ"ב כמה שיעור עיכול ובגמרא (ס"ג דף ג') אמר רב ציד מחלוקת בשכח אכל במיז

ואם קבע סעודתו עליה מברך המוציא : י אורז [מ] שבישלו או שעשה ממנו פת בתחלה מברך עליו בורא מיני מזונות ולבסוף בורא נפשות ובלבד שלא יהא מעורב עם דבר אחר אלא אורז לבדו. אבל פת דוחן או פת של שאר מיני קטנית בתחלה מברך שהכל ולבסוף בורא נפשות רבות : **יא** כל שמברכין עליו בתחלה המוציא מברכין לאחריו בסוף ברכת המזון כסדרה ארבע ברכות. וכל שמברכין עליו בתחלה בורא מיני מזונות מברכין בסוף לאחריו ברכה אחת מעין שלש חוץ מן האורז : **יב** [מ] במה דברים יאמורים שאכל מכוז ולמעלה אבל אכל [מ] פחות מכוז בין מן הפת בין משאר אוכלין. והשוותה פחות מרביעית בין מן [מ] היין בין משאר משקין. מברך בתחלה ברכה הראויה לאותו המין ולבסוף אינו מברך כלל : **יג** וזו היא ברכה אחת מעין שלש. ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם על המחיה ועל הכלכלה ועל ארץ חמדה טובה ורחבה שרצית ושהנחת את אבותינו רחם יי אלהינו עלינו ועל ישראל עמך ועל ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך והעלנו לתוכה ושמחנו בבניינה ונברכך עליה בקדושה ובטהרה ברוך אתה יי על הארץ ועל המחיה. ובשבתות וימים טובים אומר בברכה זו בכללה מעין קדושת [מ] היום כדרך שמוכר בברכת המזון :

פרק רביעי

א כל המברך ברכת המזון או ברכה אחת מעין שלש צריך לברך אותה [מ] במקום שאכל. אבל כשהוא מהלך יושב במקום * שפסק ויברך. אבל כשהוא עומד [מ] יושב במקומו ויברך. שכתב לברך ברכת המזון.

א טור ס' ר"ח סמ"ג עשין ס"ג : ב טור ס' ר"ח סמ"ג עשין ס"ג : ג טור ס' קפ"ד סמ"ג עשין כ"ג :

שיעור שדרך בני אדם לקבוע עליו והוא שיהיה טעם התערובות ניכר בעיסה דומיא דעירב זה מיני תבלין טעמם ניכר בעיסה וזה נראה עיקר :

י אורז שבישלו וכו'. ג"ז ס"ד (דף ל"ז) סתמו לאורז אפילו ובישלו ח"א שפסוקים קיימות מברך בתחלה בכו"מ ולבסוף ברכה אחת

מני כהדי קמייחא ולבסוף אינו מברך עליו ולא כלום וכתב הר"ף וק"ל דכל לבסוף ולא כלום מברך בנ"ר עכ"ל : וכתב עוד הר"ף וה"מ בדאיתיה לאורז בעיניה אכל ע"י תערובות לא דק"ל כהא כרז ושמואל (ס"ד דף ל"ז) דאמרי חרוביהו כל שיש בו מחמשת המינים מברכין עליו בכו"מ דליכא מתן דפליג עלייהו וכתב עליו הרא"ש ז"ל דהיינו כשהרוב מין אחר דככה"ג בתמשת המינים אפילו רובו ממין אחר מברך עליו בכו"מ : ומ"ש רבינו אצל פת דוחן וכו'. כ"כ הר"ף ז"ל וטעמו לפי שדרך הגמרא להזכיר אורז ודוחן כהדי הדדי ובהא דרייתא לא הזכיר דוחן חלמא דדוקא אורז מברך בכו"מ אצל לא אדוקא וכו' דהיינו הכס (ס"ד דף ל"ז) הציאו לפניו פת אורז ופת דוחן מברך עליו תחלה וסוף כמעשה קדרה דמשמע דפת אורז שזה לפת דוחן י"ל דברייתא לא לענין נוסח ברכות איתניא אלא לענין שצריך לברך תחלה וסוף כשם שמעשה קדרה צריך לברך תחלה וסוף ומיהו הא כדאיתא והא כדאיתא דלדורא בתחלה בכו"מ כמפורש בלידך ברייתא דדוחן שה"כ. וה"ר יונה כתב דהיינו טעמא משום דא"ר יוחנן בן נורי אורז מין דגן הוא ואש"ג דלא ק"ל כוונתיה מ"מ כיון דאשכחן דליכא מתן דמ"ל דלדורא מין דגן הוא ולא ס"ל הכי בדוחן חלמא דאין דינא שזה דדוקא בלדורא מברך בכו"מ אצל לא בדוחן עכ"ל. ומ"מ למדנו מדלוחצה בגמרא לרז ושמואל דאמרי כל שהוא מחמשת המינים מברך בכו"מ דמשמע הא אורז אין מברך עליו בכו"מ מהך ברייתא דהציאו לפניו פת אורז ופת דוחן למדנו שדן פת אורז ודן האורז המבשל שזה ומיהו דפת קטנית וקטנית מצושים דינא שזה וכו"מ רבינו. ודע שדעת ה"ר יונה והרא"ש ז"ל לומר דלדורא ודוחן דינא שזה ומברך על שניהם בכו"מ וכו'. והסו"ק עוד רבינו יונה ז"ל שה"ל לשאר הדברים שאלו רואים דמיון זיין כגון פניו"ז בלעז שמברך עליהם בכו"מ ובזרע נפשות :

יא כל שמברכין וכו' עד חזון מן האורז. מתבאר בפרק כ"ד מברכין ממשמעות הסוגיות. והרא"ש ז"ל כתב פרק הנזכר ירושלמי כל שאומר. אחריו שלם ברכות אומר לפניו

לחם משנה

מפוררין ח"א דלית כזה חזון ואף חס הוא לענין המוציא הכא לא בעי קביעותא : **י פת דוחן וכו'.** ואש"ג דבגמרא (דף ל"ז) אמרו דמברך כמעשה קדרה חזינו כמעשה קדרה ולא כמעשה קדרה אמרין הא משום דלא איתותב שמואל אלא גבי אורז בלבד כדכתבו התוספות :

יא חוץ מן האורז. אצל פת הבאה בכסנין מברך לבסוף ברכת המזון ומ"ש בפרק כ"ד מברכין (דף מ"א) : שאין לך דבר שטעון ברכה לפניו ואין טעון לאחריו אלא פת הבאה בכסנין איירי כשהציאו בתוך הסעודה כדכתבו התוספות :

יג על הארץ ועל המחיה. וא"ל אחאי לא אמר על המחיה ועל הארץ כדפתח מחיה תחלה. וי"ל דה"ק על הארץ דמסקא מחיה כדאמרו בגמרא כי היכי דלא ליכיו מותם בשמים ולכן הוזכר ארץ תחלה :

הגהות מיימוניות

מתובלת ויטסין אותה בבית המשתה ושלא בבית המשתה. ובשם ר"ח פירש שהוא כמו כיסין מלאין צוקר ואגונין ושקדין כמין כעבין ולועסין אותו בבתי משתאות וראיה לדברי הגאון יבש היה נקודים פתגמינן יבש היה כיסין : [מ] אורז ודוחן בתחלה מברך עליה ב"פ הארבה והיכא דבישלו מברך ב"מ ולבסוף קאמר תלמודא לא כלום פירש"י ולא כלום שאינו צריך לברך עליה מעין שלש אלא ברי"ג לאפוקי כה"ל שכתב שאורז ודוחן מברך עליה בתחלה שהכל עכ"ל מורי ורבינו שיחיה מן התוספות וכן ס"ה יכן פסקו בה"ג וכן ר"י אלפס ורבינו שב"ס דרב ושמואל דאמרו אין מברכין עליהן ב"מ איתותבו וראב"ה כתב דלא איתותבו ולי"ג תרי זימני תיובתא דבשבו הוה כשתדקדק בכל המסכתא תמצא שכל העשין לפניו בכו"מ מעין שלש אחריו בכו"מ מעין שלש וכו' שכתב לפניו שהכל ג"ב ואורז מברכין לפניו שהכל ג"ב ולדברי רבינו מברכין א"ר חייא בר אבא אורייתא את רבי יוחנן שאכל בורא מליה ובידך עליו תחלה וסוף וכן בפירקין לעולם אין מוציא את הרבים ידי חובתן עד שיאכל כזית דגן עיין בתוספות פרק הישן וכן פ"ח ה"ג ושאלות פברשת והיה עקב : [א] אבל אכל בריה שלימה פירש בירושלמי אפילו אכל פרידה של ענב ושל דמון כיון שהוא בריה שלימה אע"פ שהוא פחות מכוז מברך לא צריכא ברכה מעין שלש והתוספות נסתפקו אם תלמוד שלנו חילק על הירושלמי מההיא דכידא מברכין אורייתא את רבי יוחנן שאכל זית מליה כו' או שמא לא פליג והרצת להוציא עצמו מדי ספקא לא יאכל כי אם כזית אפילו בדבר שהוא בריה שלימה וע"ש בתוספות בפרק הישן : [ב] וכן פ"ר אלפאסי וע"ש בתוספות בפרק שלשה שאכלו וכו' רבינו יהודה וכן מורי רבינו ש"י ח"ל ועל היין ושאר משקין מסופקים התוס' אם מברכין לאחריו אפילו בכזית אי"נ דוקא בכביצה דילמא מורה ר"מ לרבי יהודה בשתייה פתדריש לה מושבעת זו שתייה ושביתה היינו בכביצה כדדריש רבי יהודה אכילה שיש בה שביתה ואי זו זו בכביצה או שפא יוש חילוק בין שביתה דאכילה לשביתה דשתייה ומב ליתורא לשותת או שיעור זוסא וכן שיעור רבה כרי לצאת ידי ספקות האלו ע"כ : [ג] וכן פסק מורי משמו וכן משמע בירושלמי ובתשובה כתב מורי וצ"ל דבתוכה ופורים אין צריך וק"ל ע"כ : [ד] וכן פירש רשב"א וכן פסק רבינו שמחה דכל שהוא מין המינים טעון ברכה במקומו וכן פירש"י אמנם ר"י פירש דאין טעון ברכה אלא פת שצריך לברך אחריו ברכת המזון וכן פ"ר אלפס וכן מצאתי בשם רב עמרם גאון עד כאן : * [טור סימן קפ"ג בשם הראש ז"ל הא דאמרין אבל כשהוא מהלך צריך לישב ולברך כשהוא הולך בביתו אבל בדרך אין צריך לישב לפי שאין דעתו מיושבת עליו אם יאחר דרכו עד כאן] : [ז] בפרק שלשה שאכלו אמר רב אשי הלכתא ככולהו יושב ומברך עד כאן :

משנה למלך

פ"ג יב והשוותה פחות מרביעית וכו'. שמעתי באומרים לי שעל שתיית הקאו"ו מברכין לאחריו ואש"פ שיש מתחלה השמים עד סוף השמים יותר מכדי שתיית רביעית אף יותר מכדי אכילת פרס למר כדאיתא ליה ולמר כדאיתא ליה שאני הכא משום דדרך שתייתו כזך ומגטרף אף שיש יותר מכשיעור מתחלה שמים ראשונה ע"ס שמים אחרונה. ולי נראה דחילוק זה ליתיה ורואים ממ"ש רבינו ז"ל כפס"מ מהלכות שאר אבות הטומאה וז"ל אשה שהיא ראשון לטומאה ומתקנה את בנה הרי הן טעור ולא גזרו עליו טומאה שאפילו חלמא שניק רביעית אפשר שיש מתחלה ועד סוף יותר מכדי אכילת פרס שהרי אינו יונק בזה אחת והרי גבי יניקה שדרך שתייתו כזך ואש"פ אמרו שאם יש מתחלה ועד סוף יותר מכדי אכילת פרס אינו מגטרף וזה פשוט. (א"ה עיין בספר שו"ר כנה"ג וכו' חייא ס' ר"ד והרמ"ז מהר"ם ו' חזני בחידושיהו לפרק יום הכפורים (דף י"ב) האריך כזה ומסק דכדרי הרב המהמר שלא לברך יע"ש) :

פ"ג

מגדל עוז

כל שמברכין עליו כו' עד אינו מברך כלל. פרק שלשה שאכלו : וזו היא ברכה אחת כו' עד סוף הפרק. פרק כ"ד מברכין (דף מ"ד) : **פ"ד כל המברך וכו' עד שפסק ויברך.** פרק אלו דברים (דף כ"ג) : אבל כשהוא עומד יושב במקומו ויברך. סוף פ"ג שלשה שאכלו (דף מ"ט) : שכתב לברך ברכת המזון וכו' עד ולא ידי חובתו. פ' אלו דברים :

לאחריו המעין לפניו בכו"מ מעין שלש אחריו בכו"מ מעין שלש וכו' שכתב לפניו שהכל ג"ב ואורז מברכין לפניו שהכל ג"ב ולדברי רבינו מברכין א"ר חייא בר אבא אורייתא את רבי יוחנן שאכל בורא מליה ובידך עליו תחלה וסוף וכן בפירקין לעולם אין מוציא את הרבים ידי חובתן עד שיאכל כזית דגן עיין בתוספות פרק הישן וכן פ"ח ה"ג ושאלות פברשת והיה עקב : [א] אבל אכל בריה שלימה פירש בירושלמי אפילו אכל פרידה של ענב ושל דמון כיון שהוא בריה שלימה אע"פ שהוא פחות מכוז מברך לא צריכא ברכה מעין שלש והתוספות נסתפקו אם תלמוד שלנו חילק על הירושלמי מההיא דכידא מברכין אורייתא את רבי יוחנן שאכל זית מליה כו' או שמא לא פליג והרצת להוציא עצמו מדי ספקא לא יאכל כי אם כזית אפילו בדבר שהוא בריה שלימה וע"ש בתוספות בפרק שלשה שאכלו וכו' רבינו יהודה וכן מורי רבינו ש"י ח"ל ועל היין ושאר משקין מסופקים התוס' אם מברכין לאחריו אפילו בכזית אי"נ דוקא בכביצה דילמא מורה ר"מ לרבי יהודה בשתייה פתדריש לה מושבעת זו שתייה ושביתה היינו בכביצה כדדריש רבי יהודה אכילה שיש בה שביתה ואי זו זו בכביצה או שפא יוש חילוק בין שביתה דאכילה לשביתה דשתייה ומב ליתורא לשותת או שיעור זוסא וכן שיעור רבה כרי לצאת ידי ספקות האלו ע"כ : [ג] וכן פסק מורי משמו וכן משמע בירושלמי ובתשובה כתב מורי וצ"ל דבתוכה ופורים אין צריך וק"ל ע"כ : [ד] וכן פירש רשב"א וכן פסק רבינו שמחה דכל שהוא מין המינים טעון ברכה במקומו וכן פירש"י אמנם ר"י פירש דאין טעון ברכה אלא פת שצריך לברך אחריו ברכת המזון וכן פ"ר אלפס וכן מצאתי בשם רב עמרם גאון עד כאן : * [טור סימן קפ"ג בשם הראש ז"ל הא דאמרין אבל כשהוא מהלך צריך לישב ולברך כשהוא הולך בביתו אבל בדרך אין צריך לישב לפי שאין דעתו מיושבת עליו אם יאחר דרכו עד כאן] : [ז] בפרק שלשה שאכלו אמר רב אשי הלכתא ככולהו יושב ומברך עד כאן :

במידה ד"ה יחזור למקומו ויברך: ומ"ש ואם צריך וכו'. פסוק הוא דקנסה הוא דקנסה צמוד לחזור למקומו שאלו חלל דיעבד יאל: ומ"ש וכן אם צריך כשהוא עומד וכו' :

ב מי שנשתמק לו אם צריך וכו' אינו חוזר ומברך מפני שאינה מן התורה. כך הוא הגירסא הנכונה לאפוקי מהמור

ומברך ונחלק עליו. ולענין ברכת המזון הוא ככתב רבינו בסוף פ"ב שהחזר ומברך לפי שהיה מן התורה: שבה לברך המזל וכו'. בפ"ג שאלו (שם דף כ"ה) בעו מיניה מרז חסדא מי שאלו ופכה ולא צריך מהו שיחזור ויברך ח"ל מי שאלו שום וריחו נודף חזר רבינא הילכך אפילו גמר סעודתו יחזור ויברך ודמי ליה דפיון דאידמי אידמי. והאי בעיה ע"כ בברכה המזל היא דאלו בברכה המזון משנה שלימה היא בפרק אלו דברים: ג היה אוכל בבית זה וכו'. ברייתא ריש ערבי פסחים (פסחים ק"ח): שינוי מקום צריך לברך ודעת רבינו דמיחיה בין בדברים הסעודים ברכה במקומם בין בדברים שאין סעודין ברכה במקומם ודמו שאלו בסמוך: ומ"ש או שהיה אוכל וכו'. תוספתא דברכות כהנא תוספתא בפרק הנזכר ב"ה שהיה מיסב ואוכל קראו חבירו חבירו לדבר עמו אין צריך לברך למפרע הפליג צריך ברכה למפרע וכשהוא חוזר צריך ברכה לכתחילה. וז"ל שרבינו מפרש דהא דמיחיה שאלו הפליג צריך לברך למפרע היינו לומר שאלו פירש והרחיק ממקום סעודתו צריך לברך למפרע אכל אם לא הפליג כלומר שלא הרחיק הרבה ממקום סעודתו אלא מפינה לפינה אינו צריך לברך וזהו שכתב או שהיה אוכל וקראו חבירו לדבר עמו וז"ל לו לפתח ביתו וחזר הואיל ושינה מקומו צריך לברך למפרע וכו' כלומר דמאחר שאלו מפתח ביתו ה"ל כהפליג דהיינו שינה מקומו וצריך לברך אכל אם דבר עמו צורך הכיז' אע"פ ששינה מקומו מפינה לפינה אינו צריך לברך ודקדקתי רישא דברייתא קראו חבירו לדבר עמו אין צריך לברך למפרע: וכתב הראב"ד הפליג בזה וכו' שאינה עקירה כלל עכ"ל. ואין כאן מקום לתמוה דכיון שאלו מצינו הוי שינוי מקום וצריך לברך: ויש לדקדק למה כתב רבינו היה אוכל בבית זה ופסק סעודתו והלך לבית אחר או שהיה אוכל וקראו חבירו וכו' הרי בכלל בזה דחברים

שהיו יושבים [הוא]. וז"ל דמצינן דחברים שהיו יושבין לא שמינין אלא כשהם יושבין סעודים ברכה למפרע וכו' אכל היכא דילאו בלא ברכה ואח"כ חזרו לא משתמע מינה אם צריכין לברך למפרע כשיחזרו למקומם אם לא ולכן כתב שאלו חלל דיעבד צוה זה והלך לבית אחר ופסק סעודתו או שהיה אוכל וקראו חבירו וכו' וחזר הואיל ושינה מקומו צריך לברך למפרע, ואעפ"י שכתב בזה זו הוצרך לכתוב בזה דחברים שהיו יושבים לאכול ויאלו לקראת חתן וכו' להשימיעו שאלו הניחו שם זקן או חולה ח"ל לברך לא כשהם יושבים ולא כשהם חוזרים. ואין לדקדק אמאי נקט רבינו ברישא לישנא דהיה אוכל בבית זה דמשמע דמיירי בבעל הבית ובזה דסיפא נקט לישנא דחברים שהיו יושבים לאכול דהיינו דחברים שהיו יושבים לאכול הכי הוי לישנא דברייתא בפרק ע"פ והיה דהיה אוכל בבית זה וכו' הוי לישנא דברייתא דיומא דמיחיה בלשון יחיד דיבר עם חבירו והפליג וכן לישנא דתוספתא דברכות גמי הוי בלשון יחיד ורבינו כתב בלשון השנוי בבירורות או קרוב לו ולענין דינא לא שאלו לן בין יחיד לרבים דבין יחיד בין רבים אם רוצה לשנות מקומו מברך כשהוא יושב למפרע וכשהוא חוזר מברך לכתחילה ואם לא צריך לברך כשיש צריך לברך כשהוא חוזר ואלו הניחו שם זקן או חולה בין שהיו יושבים רבים בין שהיו יחיד אי"ל לחזור ולברך. ואפשר עוד דברייתא נקט לשון יחיד כי היכי דלא ליפטרך לפלוגי בין

המזון ונזכר קודם שיתעכל המזון שבמעיו מברך במקום שנוזר. ואם היה מויד חוזר למקומו ומברך. ואם בירך במקום שנוזר יצא ידי חובתו. וכן אם בירך כשהוא עומד או כשהוא מהלך יצא ידי חובתו. [א] ולכתחילה לא יברך ברכת המזון ולא ברכה שמעין שלש אלא כשהוא יושב ובמקום שאכל: ב *מי שנשתמק לו אם בירך המוציא או לא בירך המוציא אינו חוזר ומברך מפני שאינו מן התורה. שכתב לברך המוציא אם נזכר עד שלא גמר סעודתו חוזר ומברך ואם נזכר לאחר

[ו] שנזכר אינו חוזר ומברך: ג * היה אוכל בבית זה ופסק סעודתו והלך לבית אחר. או שהיה אוכל וקראו חבירו חבירו לדבר עמו ויצא לו לפתח ביתו וחזר הואיל ושינה [ו] מקומו צריך לברך למפרע על מה שאכל וחוזר ומברך בתחילה המוציא ואחר כך יגמור סעודתו: ד יחברים שהיו יושבים לאכול ויצאו לקראת חתן או לקראת בלה אם הניחו שם זקן או חולה חוזרין למקומן וגומרין סעודתן ואינן צריכין לברך שנייה ואם לא הניחו שם אדם כשהן יוצאין צריכין לברך למפרע וכשהן חוזרין צריכין לברך לכתחילה: ה וכן אם היו מסובין בשתיה או לאכול פירות שכל המשנה מקומו הרי פסק אבילותו ולפיכך מברך למפרע על מה ישאכל וחוזר ומברך שנייה לכתחילה על מה שהוא צריך לאכול. והמשנה מקומו מפינה לפינה בבית אחד אינו צריך לחזור

השגת הראב"ד * היה אוכל בבית זה כו' עד יגמור סעודתו: כתב הראב"ד ז"ל הפליג בזה דכל לפתח ביתו לאו עקירה הוא וכל שכן אם רוצה מקומו שאינה עקירה כלל עכ"ל: * היה אוכל בבית זה כו' עד יגמור סעודתו: כתב הראב"ד ז"ל הפליג בזה דכל לפתח ביתו לאו עקירה הוא וכל שכן אם רוצה מקומו שאינה עקירה כלל עכ"ל: * היה אוכל בבית זה כו' עד יגמור סעודתו: כתב הראב"ד ז"ל הפליג בזה דכל לפתח ביתו לאו עקירה הוא וכל שכן אם רוצה מקומו שאינה עקירה כלל עכ"ל:

א טור סי' קפ"ו: ב טור א"ח סי' קע"ח כמ"ג עשין כ"ו: ג עיין בטור סי' קע"ח קע"ט:

הניח שם מקלט חברים ללא הניח. וגם נראה דאין לדקדק בזקן או חולה דנקט לישנא דברייתא נקט ולפי האמת כהנינו שם מקלט החברים סגי אפילו אין לו זקן ולא חולה והיינו דברייתא שאכתוב בסמוך מפליג ר' יהודה בין הניחו שם מקלט חברים ללא הניחו ולא אדבר זקן או חולה הילכך ע"כ לומר דברייתא דקמני הניחו שם זקן או חולה לאו דוקא אלא אורחא דמילתא נקט אם כולם בחורים ובריאים אין דרך ליעקר קטנים לקראת חתן וכלה ולישאר קטנים אצל אין ה"נ שאלו שכולם בחורים ובריאים הם נעקרו קטנים ונשארו קטנים אינם סעודים ברכה לא כשהם יושבין ולא כשהם חוזרין דכיון דנשארו קטנים שם לא נעקר קטנעושים:

ד חברים שהיו יושבים וכו'. שם (פסחים ק"ח): יתיב רב חסדא וקאמר משמיה דנפשיה הא דלמרת שניו מקום צריך לברך לא אמרן אלא בדברים שאין סעודים ברכה לאחריהם במקומן אכל דברים הסעודים ברכה לאחריהם במקומם אין צריך לברך מאי טעמא לקינעא קמא הדד ורב שש אמר אחד זה ואחד זה צריך לברך. מיתבי חברים שהיו מסובים ועקרו רגליהם ללוא לקראת חתן או לקראת בלה כשהם יושבין אין סעודין ברכה למפרע וכשהן חוזרין אין סעודין ברכה לכתחילה ד"ל בזמן שהניחו שם זקן או חולה אכל אם לא הניחו שם זקן או חולה כשהם יושבין סעודין ברכה למפרע וכשהן חוזרין סעודין ברכה לכתחילה קשיא לרב חסדא אמר רב נחמן בר יוחנן מאן מנא עקירות רבי יהודה דמיחיה חברים שהיו מסובין ועקרו רגליהם לילך לבית הכנסת או לבית המדרש כשהם יושבין אין סעודין ברכה למפרע וכשהם חוזרין אין סעודין ברכה לכתחילה אמר ר' יהודה ד"ל בזמן שהניחו שם מקלט חברים אכל אם לא הניחו שם מקלט חברים כשהן יושבין סעודין ברכה למפרע וכשהן חוזרין סעודין ברכה לכתחילה. וכתב הראב"ד וקאמר רבנא דהא דלמרת שניו דת"כ ואע"ג דשני רב נחמן לא סמכין אשינויא. וכתב עליו הראב"ד ז"ל ולא ידענא למה כתב הראב"ד לא סמכין אשינויא דרב נחמן אין שנינו בגמרא מבורר יותר מזה דכיון דמנא ברייתא דעקירות רבי יהודה ופליג אה"ק וא"כ ברייתא קמייתא דפריך מינה לרב חסדא יחידא היא ואמאי פסיק כיחידא עכ"ל. ואני לומר דכיון דלשכתן בפרק זה בורר (סנהדרין כ"ד כ"ה) דאופלגו ריב"ל ור' יוחנן דלריב"ל כל מקום שאמר ר' יהודה ד"ל אינו אלא לפרש דברי חכמים ור' יוחנן קאמר שהוא לחלוק וכתבו התוספות והר"ן פרק בני העיר דריב"ל ור' הלכה כריב"ל וכיון שכן לפוס קושטא ליכא פלוגתא בין ר' יהודה ור' וקשיא לרב חסדא אלא דשני רב נחמן דלפטר לרב חסדא למימר דס"ל דבמה ד"ל לחלוק והוא דלמרת כה"ק והיה ברייתא כרבי יהודה ומכיון דק"ל דבמה ד"ל לפרש ממילא קם לם הלכה כרב שש ושנינו דרב נחמן לא סמכין עליה. ודע שבגמרא שנו גרסין תניא כוותיה דרב חסדא חברים שהיו מסובין לשמות יין ועקרו רגליהם וחזרו אינן צריכין לברך וכתב הראב"ד ועוד דת"כ דרב חסדא, וי"ם שכתוב בזה ס"כ דרבי יוחנן וכן כתוב בגמרא סתרים דרבינו נסים גאון ולא נהירא לי גירסא זו עכ"ל הראב"ד. וז"ל דאפילו אי גרסין ת"כ דרב חסדא ל"ק להר"ף דליכא למימר מדלא אורכסו מינה לרב שש אלא דלא קשיא ליה מהיה ברייתא דייחידא היא ורב שש כה"ק אי"ל דהוה קים ליה לגמרא דלא מיתניא צי רבי חייה ורבי אופשיא ולפיכך לא היסד כדאי לאורכסו מינה. כך נ"ל לדעת הר"ף ורבינו ז"ל כהר"ף ס"ל, וז"ם וכן אם היו מסובין לשתייה או לאכול פירות כלומר דאין חילוק בין מידי דסעודה לין ופירות ככולהו שינוי מקום צריך לברך. אכל נשאר לדקדק בלשון רבינו דוכן משמע דלמשמעין חידושא אחא ואיפכא הוא דהא בפירות אפילו רב חסדא מודה דצריך לחזור ולברך ובמידה דסעודה

ור' יוחנן דלריב"ל כל מקום שאמר ר' יהודה ד"ל אינו אלא לפרש דברי חכמים ור' יוחנן קאמר שהוא לחלוק וכתבו התוספות והר"ן פרק בני העיר דריב"ל ור' הלכה כריב"ל וכיון שכן לפוס קושטא ליכא פלוגתא בין ר' יהודה ור' וקשיא לרב חסדא אלא דשני רב נחמן דלפטר לרב חסדא למימר דס"ל דבמה ד"ל לחלוק והוא דלמרת כה"ק והיה ברייתא כרבי יהודה ומכיון דק"ל דבמה ד"ל לפרש ממילא קם לם הלכה כרב שש ושנינו דרב נחמן לא סמכין עליה. ודע שבגמרא שנו גרסין תניא כוותיה דרב חסדא חברים שהיו מסובין לשמות יין ועקרו רגליהם וחזרו אינן צריכין לברך וכתב הראב"ד ועוד דת"כ דרב חסדא, וי"ם שכתוב בזה ס"כ דרבי יוחנן וכן כתוב בגמרא סתרים דרבינו נסים גאון ולא נהירא לי גירסא זו עכ"ל הראב"ד. וז"ל דאפילו אי גרסין ת"כ דרב חסדא ל"ק להר"ף דליכא למימר מדלא אורכסו מינה לרב שש אלא דלא קשיא ליה מהיה ברייתא דייחידא היא ורב שש כה"ק אי"ל דהוה קים ליה לגמרא דלא מיתניא צי רבי חייה ורבי אופשיא ולפיכך לא היסד כדאי לאורכסו מינה. כך נ"ל לדעת הר"ף ורבינו ז"ל כהר"ף ס"ל, וז"ם וכן אם היו מסובין לשתייה או לאכול פירות כלומר דאין חילוק בין מידי דסעודה לין ופירות ככולהו שינוי מקום צריך לברך. אכל נשאר לדקדק בלשון רבינו דוכן משמע דלמשמעין חידושא אחא ואיפכא הוא דהא בפירות אפילו רב חסדא מודה דצריך לחזור ולברך ובמידה דסעודה

לחם משנה

מ"ש דבני קידוש אמר דמפינה לפינה הוא מקדש כדאמר להו רב עקיב וכו' והכא מפינה לפינה לא. והר"ן ז"ל חילק בין קידוש לברכה ורבינו ז"ל משום אחרת ופירש כהא ממקום למקום בבית אחד והתם מחדד לחדד בדירה אחת וכדכתב הרב המניח בפרק כ"ט מהלכות שבת אכל

הנהרות מיימוניות

[ג] בב"ה ודלא כב"ש דאמרי אפילו בשבת יחזור למקומו אמנם ר"י פירש דק"ל בהא כב"ש וכן רב עמרם עד כאן: [ד] בפרק שלשה שאכלו אם לאחר שנזכר אינו חוזר ומברך וכן פרי"ד דלא קריבינא דאמר אפילו גמר יברך עד כאן: [ס] כרב שש דאמר בפרק ע"פ אחד זה ואחד זה צריך לברך ודלא כרב חסדא דאמר דוקא דברים שאינם סעודים ברכה בספקים אבל דברים הסעודים אין צריך לברך דלקביעותא קמא קא הדר וכן שנינו בתוספתא דיבר עם חבירו והפליג צריך לברך למפרע וכשהוא חוזר מברך בתחילה ע"כ. ובאכילת פת מיייר. אמנם רשבים וכל רבותינו מצרפת פסקו כרב חסדא ע"כ בתוספתא פרק כיסוי הדם ובב"ה ור"ה פסק גם הוא כרב שש כיון דסלקא לדרב חסדא בקשיא אע"ג דמוקי לה כרבי יהודה אלא שנינו דהייקא הוא ולא סמכין עליה להקל אלא עברין כרב שש לתחמיר וכן רבי יוחנן איתתב ונדרה דבריו וק"ל כל שינוי מקום צריך לברך וכן הלכה ועוד גרס תניא חברים וכו' ולא מדבר לא רב חסדא ולא רבי יוחנן דנמי כפירא לרבינו יואל וכן פרי"ד בפרי בשם רבותיו:

מגדל עז

וכן אם צריך וכו' עד שאכל. פרק ערבי פסחים (דף ק"ח): מי שנשתמק לו וכו' עד אינו חוזר ומברך. פרק שלשה שאכלו. היה אוכל בבית זה וכו' עד יגמור סעודתו. פרק כהנא ופרק ערבי פסחים: כתב הראב"ד ז"ל הפליג בזה וכו' שאינו עקירה כלל עכ"ל: ואני לומר מה הפליג י"ם בזה ואלו בשמעיין קמייתא דפרק שלשה שאכלו דגרסינן א"ר דימי בר יוסף אמר רב שלוש שאכלו וינא אחד מהם לשוק קוראין לו ומזמינים עליו אמר רבי וכו' והוא דקרו ליה ועני ופירש"י ז"ל בסמוך הוא אלא ועונה ברוך הוא עכ"ל. אלא אם אינו סמוך אלא ועונה כפליג הוא שברי אין מזמינין עליו ואם רצה הראב"ד ז"ל לפרש כי בשוק דוקא הפליג כפשיטא דגרסינן שאלו לשוק וכו' לשם לעולם הילכך עונה בשוק אלא ודאי ר"ל כדברי רמב"ל ופ"י ז"ל. ולדעתנו זכורנו שנוה הלכות שנוה בירושלמי ופסק לשון זו הטיבא היא בפרק כהנא ופרק ערבי פסחים. וגם שהזכיר הראב"ד ז"ל מהכא הוא מקומו לא שמתעורר אלא לגבי גזלות ואין הכדון דומה לראיה ולא ידענו מאין לו דל"ן: חברים שהיו מסובין וכו' עד לחזור ולברך. פרק ערבי פסחים (דף ק"ח) ופרק כהנא (דף כ"ז):

דעוה דהיינו דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם הוא דפליג. ויש לומר דאכילה דלעיל הייתי מפרש מידי דאין טעונים ברכה לאחריהם במקומם ואח"כ לאשמועינן דה"ל לשתיית יין ואכילה פירות שבעת העינים שהם טעונים ברכה לאחריהם במקומם כמ"ש בראש פרק זה דנריך לחזור ולברך ולא אמרינן לקצויה קמא דהר: ומ"ש והמשנה מקומה וכו'. שם (פסחים ק"א:): יתיב רב חסדא וקאמר משמיה דרב הונא הא דאמרנן שינוי מקום נריך לברך לא אמרנן אלא מבית מבית אכל ממקום למקום לא ומתא כוותיה:

ה אבל במזרחת וכו'. וירושלמי סוף פרק כ"ד מזכיר: ובתב הרב"ד והוא שלא היה דעתו מתחילה לברך עכ"ל. כוונת הרב"ד ז"ל לפרש הירושלמי דהיינו כשבעת שניכר בתחלה היה דעתו לגמור סעודתו במזרחת של תלמוד ואח"כ נמלך לגמור סעודתו במערבה ולא שנמלך לאכול יותר ממנה שהיה בדעתו לאכול כדכתיב ה"ר בעל מ"ע ז"ל אכל אס כשניכר בתחילה היה בדעתו לגמור סעודתו במערבה לית לן לאחשבוני לגמרי כמבית לבית וא"כ לחזור ולברך ורבינו העתיק לשון הירושלמי כמנהגו ואע"ג דמזוית לזוית לא הוי שינוי מקום שאני התם שכלי הכתים מקיפים לשתי הזויות הילכך חשיב כמקום אחד משא"כ בכלל במזרחת של תלמוד ובה למערבה שהתחלה כמקום שאין בה מחיצות הוא ולפי זה במקום שאין בו מחיצות אפילו שינוי מקום כל דבו הוי שינוי דתלמוד דנקט אורחא דמילתא נקט ולא דוקא נקט. ומיהו אפשר דבמקום שאין בו מחיצות כל שרואה מקומו הראשון לא הוי שינוי מקום ומזרח תלמודא ומערבה שאני דכיון דתלמודא מפסקת ה"ל שני מקומות וזה נראה יותר:

ו בירך על הפת וכו'. משנה פרק כ"ד מזכיר (ברכות דף מ"ב) בירך על הפת פטר את הפרפרת על הפרפרת לא פטר את הפת ב"ש ואמרין אף לא מעשה קדרה ובגמרא איבעיה להו ב"ש ארישא פליגי דקאמר ח"ק בירך על הפת פטר את הפרפרת וכו"ש מעשה קדרה כלומר דהיינו לאכול למזון וממנו ואח"כ ב"ש למימר ב"ש פפרת דלא פטר להו פת אלא אפילו מעשה קדרה נמי לא פטר או דילמא ארישא פליגי דקתני בירך על הפרפרת לא פטר את הפת פת הוא דלא פטר אלא מ"ק פטר את הפת ואח"כ למימר אפילו מ"ק נמי לא פטר חוקו. ולפי זה נראה לפסוק דבירך על הפת פטר את הפרפרת וכו"ש מעשה קדרה בירך על הפרפרת לא פטר את הפת אלא מעשה קדרה פטר. ורבינו שפסק בירך על התבשיל לא פטר מ"ק טעמו דכיון דאסיקנא בתיקוה הא ארישא דב"ש ארישא הוא דפליגי וכליפניה קמא וסיפא דנקט פת לאו דוקא דהוא הדין דלא פטר מ"ק אלא אידי דתנא רישא פת תנא סיפא נמי פת אכל בירך על מ"ק פטר את הפרפרת דהא משמע דמ"ק עדיף מפרפרת. ויש לתמוה דכיון דפסק ברכות להקל ה"ל למתסם מתניתין כפשטא דבירך על הפרפרת לא פטר את הפת פת הוא דלא פטר את מ"ק פטר. וי"ל דכיון דבגמרא בעי אליבא דב"ש היינו כדי להמעיט מיהא פירושא דמ"ק וה"ל ארישא קאי וא"כ אמרינן דפת דנקט בסיפא לאו דוקא דהוא הדין למ"ק אלא אידי דרישא נקט פת או ארישא קאי ופת דנקט בסיפא דוקא הוא. אלא דאכתי קשה דהוא ליה למפסק להקל וזה נראה שהוא דרך הרשב"א ז"ל שכתב דה"ל ספק בברכות דרבנן ולהקל. לכן נראה לי דכיון דבעי גמרא אליבא דב"ש משמע דס"ל לגמרא דהלכה כב"ש וכו' אמרינן דקאי ב"ש ארישא סביר דפרפרת לא פטר אפילו מ"ק פסק רבינו כן. ומיהו אחי קשיא דא"כ למה פסק בירך על הפת פטר את הפרפרת הא אי קיימי ב"ש ארישא פת לא פטר אפילו מ"ק. וי"ל דבבבא לא ה"ל למפסק הכי משום דק"ל כר' חייא דאמר בפרק כ"ד מזכיר (שם מ"א:): פת פופרת כל מיני מאכל.

השנת הראב"ד

* במזרחת של תלמוד ובה לאכול במערבה נריך לחזור ולברך: כתב הרב"ד ז"ל והוא שלא היה דעתו מתחלה לברך עכ"ל:

השנת הראב"ד

* גמר בלבו מלאכול או מלשנות כו' עד לברך שנים: כתב הרב"ד ז"ל לא אמרו לענין אכילה אלא לענין שתייה בלבד. אכל לענין אכילה לא הוה הפסקה אלא במים אחרונים או בשינה או בנמנוס עכ"ל:

א מור סי' קע"ו וע"ש סמ"ג עיין שם: ב מור סי' קע"ע וע"ש כהרמב"ד:

ואח"כ מלאמי בתשובה לרבינו יהושע מצני בניו של הרמב"ם ז"ל שכתב שאלוהו שהיה חילוף הנוסחאות בדבר והשיב הנכון בירך על התבשיל פטר מ"ק ולכן תגיהו הנוסחאות כך עכ"ל: ויש לדקדק מה ענין דיון אלו כאלו בני שינוי מקום נריך לברך, לפי בפרק ג' הוא מקומם בני מזכר על העיקר ופוסק את הספלה. וי"ל דהתם שאני שאינו חפץ באכילה פת כלל מחמת עמלו אלא להעביר היזק הדג מליה אכל הכא חפץ הוא באכילה כל אחד מהם מחמת עמלו הילכך אינו ענין לשם. ומה שכתבו כאלו בני שינוי מקום נריך לברך לומר לך לפעמים אפילו בלא שינוי מקום נריך לברך שאם בירך על הפרפרת נריך לברך על הפת ואם בירך על התבשיל נריך לברך על מעשה קדירה: וא"ת צמאי עסקין אי בשכרנותיהם שוות אמאי אין פוטרים זה את זה ואי בשאין ברכותיהן שוות היכי אפשר לומר במקצת דפוטרים זה את זה ועוד שערב ז"ל כתב דפרפרת היינו תבשיל ופירות וכיון דאין ברכתן וברכת הפת שוה פשיטא דאין פוטרים את הפת דהיךך הוא אפשר לומר דברכת בפה"א או העץ יפסור ברכת הפת וכן היךך אפשר דברכת מ"ק שיהא ב"מ יפסור ברכת תבשיל ופירות או איפכא וי"ל דכיון דתנן על הכל אם אמר שהכל כ"כ יאכל וה"ל אפשר לומר שאם בירך על הפת בורא פרי האדמה יאכל דהא פרי האדמה הוא ואפשר דאפילו בירך בורא פרי העץ יאכל וכמ"ל ע"ן שאכל ממנו אדם הראשון חטא היה. וכן י"ל דברכת ב"מ פוסק ברכת תבשיל ופירות מיהו ה"ל כשצריך על הדבר עצמו ברכה שאינה מיוחדת לו כגון שצריך על הפת עצמו שהכל כ"כ יאכל אכל אם בירך על הפרפרת שהכל לא פטר את הפת וע"פ זה תקיש בשאר ברכות על הדבר שכתבתי. ועי"ל שאע"כ שאין ברכותיהן שוות אפשר שיפסרו זה את זה כמו שמצינו בפת שהוא פוסק כל מיני מאכל אע"פ שאינו היה מזכר על השאר מיני מאכל ברכת הפת לא היו נפטרים בזה הכי אמרינן בברכת מעשה קדרה לגבי פרפרת או פרפרת לגבי מ"ק: כתב הרמ"ך בירך על מ"ק פטר את התבשיל וכו'. לא הצנתי למה פסק בהפך ממה שמפורש בהלכה כי לדעת ח"ק פרפרת דהיינו התבשיל כמו שפירש הוא פטר מ"ק אכל מ"ק לא חזין שיפסור פרפרת ואם פסק כב"ש אין מעשה קדרה פוסק פרפרת ולא פרפרת מעשה קדרה. ועוד תימה שהוא פירש פרפרת תבשיל ופירות ואם כדכתיב כן הוא הא אין ברכותיהן שוות עם דמ"ק ופרפרת שהוא פת הבאה בכסנין עכ"ל. וכבר ידעתי דעת רבינו: ו גמר בלבו וכו'. זהו נמלך שאמרנו שקובע ברכה לעצמו כלומר לפניו דוקא וידי דיוק לשון רבינו שכתב חוזר ומברך ולא כתב מברך למפרע, ובפרק ע"פ (פסחים ק"ג:): אמרינן דאמימר בירך אכל כסא וכסא משום דאמר נמלך אלא, ובפרק כל הבשר (חולין ק"ו:): א"ר זירא א"ר השמש מברך על כל כוס וכוס לפי שכלל כוס הוא נמלך ואינו מברך על כל פרוסה ופרוסה ור' יוחנן אמר מברך על כל פרוסה ופרוסה ואמר רב פפא דלא פליגי הא דאילא אדם חשוב הא דליכא אדם חשוב ופירש"י אי איכא אדם חשוב שבמות קאשמש שימנו לו לחם כל הנורך למדנו מכאן שאין חילוף בין אכילה לשתייה כל שהוא נמלך בעי ברכה לפניו: ובתב הרב"ד ז"ל לא אמרו לענין אכילה וכו' בנמנוס עכ"ל. דעתו ז"ל דלא אמרינן טעמא דנמלך אלא בשתייה אכל לא באכילה ויש לראיה לדבריו מדאמרינן בפ' כ"ד מזכירין (ברכות מ"ב:): דאמר ליה רב הונא בר נחן לרב פפא לא ס"ל מר גמר אסור מלאכול א"ל סילק אימאר כלומר מותר לאכול עד שיסלקו האוכל מעל השלחן ואמרינן תו בגמרא דרבי זירא ורבה איקלעו לבי ר"ג לבתר דסליקו תבא מקמייהו שדרו להו דיסתהו מצי ר"ג רבה אכל רבי זירא לא אכל ח"ל רבי זירא לרבה לא ס"ל מר סילק אסור לאכול

לחם משנה

אכל מפנה לפנה בבית אחת קידוש וברכה שוים: ו בירך על הפת פטר את הפרפרת וכו'. משנה בפרק כ"ד מזכיר (דף מ"ב) בירך על הפת פטר את הפרפרת על הפרפרת לא פטר את הפת ב"ש ואמרין אף לא מעשה קדרה ובגמרא איבעיה להו בית שמאי ארישא פליגי או ארישא פליגי ואסיקנא בתיקו. ולכאורה נראה דרבינו פסק בבית שמאי דאמר דפרפרת לא פטר את הפת ולא מעשה קדרה ועל זה קשה חדא דלא הוה ליה למפסק בבית שמאי אלא כסתם מתניתין ותו דכפירות המשנה כתב בהדיא רבינו ז"ל דאין הלכה בבית שמאי, ונראה דפסק כמתא קמא [דלא] סבירא ליה דבית שמאי ארישא פליגי אכל בסיפא לא פליגי כלל דכולי עלמא לא פטר פרפרת מעשה קדרה ומה שהזכיר את הפת הוא הדין נמי מעשה קדרה אלא נקטיה אב רישא וא"כ אליבא דק"ל לא פטר פרפרת מעשה קדירה. ואם תאמר כיון דאסיק בתיקו בספק ברכות להקל

ודילמא בית שמאי פליגי ארישא ורבנן סביר דפרפרת פטר מעשה קדרה והלכה כוותיהו ואין לברך על מעשה קדרה אחר שצריך על הפרפרת. וי"ל דהוי כעין ספק ספקא דספק אי ארישא פליגי וכ"ע מודו דלא פטר פרפרת מעשה קדירה או ארישא. ואם תמנה לומר ארישא הא איכא ב"ש דסבירא להו דלא פטר ודילמא הלכה כוותיהו אט"ג דעל הסתם לית לן למפסק כותיהו אהי לן הא לחלק בין ספק ברכות להקל דאמרי' בעלמא לךך דהכא ואמרינן דהכא דמי לספק ספקא: שאובלים בהן הפת. לאו דוקא נריך שיאכל פת עמהם דאפילו לא אכל פת עמהם כיון שהם דברים הבאים בדרך הסעודה פטורים מברכה כדכתב לקמן אלא מה שכתב שאובלים בהם פת כלומר שרגילים לאכול פת עמהם וכתב זה להודיענו ענין פרפרת מהו: ו גמר בלבו מלאכול או מלשנות וכו'. לכאורה נראה דקשה על רבינו ז"ל מאי דאמרינן בפרק כ"ד (דף מ"ב) ולית הילכתא כלל הוי שמעתתא אלא כי הא דאמר וכו' דמשמע

מגדל עוז

דפקר שלשה שאלנו במעשה דשמעון בן שטח עס ינאי המלך ויש לי ראייה מפרק כ"ד מזכירין דבריה רבי זירא איקלעו לבי ריש גלוחא בחר דסליקו תבא מקמייהו שדרו להו דיסתא מצי ריש גלוחא רבה אכל רבי זירא לא אכל אמר ליה לא סבר ליה מר סילק אסור מלאכול אמר ליה אן אחבא דריש גלוחא כמכנין תלמודא אכילה נמי בגמרא דהיכא דהתם תלמודא וכן הסכים ר"י וזקן בעל התוספות ז"ל ואמר כי בזמן הזה בעל הבית הוא תבא אליו כמו ריש גלוחא אלס ועליו אנו סומכין ואין שומר בעל הבית הב ונכריך אסור לאכול בלא ברכה וכל רבותיו בעלי התוספות ז"ל הבאים אחריו כן הסכימו וגם רבינו הגאון והרב רבינו משה מקו"י ז"ל אמנם ר"י אלפס ז"ל הסכים דכדרי הרב"ד ז"ל מדאסיקנא סוף שמעתינן ולית הלכתא כלל הוי שמעתתא אלא כי הא דאמר רב חיוב בר אבי אמר רב שלם תפיסות הן תיפק להכיכא שמייה תיפק לגלוחא תפלה תיפק לנעילת ידים ברכה ומהדר לה אפילו אכילת ואגמר דלא הוי היכא עד דאכיל נעילת מים אחרונים. ורבינו יהודה ז"ל עמד בשתייה רבותיו בעלי התוספות ז"ל וקילל כירושלמי דקא מסק לה לאשמועינן דאין סיבת שמן מעבד בידים ועל זאת נאמרה מילתא דרב

[illegible]

בחור הסעודה שלא מחמת ליפתן סעוין צרכה בין לפניהם דלאו ספלה וינהו וצין לאחריהם
 דאין צרכת המון פוסרתן ללאו מזוין וינהו. והתוספות פירשו דברים הבאים מחמת הסעודה
 בחור הסעודה כלומר דברים הרגילים לאוכלן עם הפה כגון בשר ודגים וכל מיני קדרה
 והביאן בחור הסעודה אין סעוין צרכה לפניהם ולאחריהם אפילו אכלן בחור הסעודה בפני

אלהינו מלך העולם הטוב והמטיב: י' אין מברכין על אוכל מן כל האובלין ולא על משקה מן כל המשקין עד שיבא לפניו ואם בירך ואח"כ הביאו לפניו צריך לחזור ולברך. נטל אוכל ובירך עליו [ז] ונפל מידו ונשרף או שטפו נהר נוטל אחר וחוזר ומברך עליו אף על פי שהוא * מאותו המין וצריך לומר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד [ט] על ברכה ראשונה כדי

לְבַח מַחֲמַת הַסְּעוּדָה טַעֲמוֹיִן בִּרְכָה לַפְּנִימָה
וּלְאַחֲרֵיהֶם דְּלֹכַל דְּבָרִים לְדַעֲלִיל קָאִי וְעַכְשָׁיו אֵין
לָנוּ דִין זֶה דְּאֵין אָנוּ מוֹשְׁכִין לְדִינוּ מִן הַפֶּה עַד
לְאַחֵר בִּרְכַת הַמָּזוֹן ע"ל. וְרַבְּנוּ נִרְאֶה לְכַאֲוָרָה
דְּכַרְשׁ"י צִירָא לִיָּה שְׁכַח שְׂכִיפָא דְּבָרִים הַבְּאִים.
וַיֵּשׁ לְדַחוּת שְׂכַח אֲפָשֶׁר דְּכַחֲסִיפּוֹת מ"ל וְדְבָרִים
הַבְּאִים דְּקַתְּנִי הֵיוּ כֹל דְּבָרִים הַבְּאִים וְלֹבֵן
אִנִּי אֹמֵר שְׁאִין דְּלִדְבָרֵי רַבְּנוּ הַכֶּרֶם :

ג. מור סי' ר"ו כמ"ג עשין שס : א. מור סי' קע"ז כמ"ג עשין כ"ז : ב. מור סי' קע"ד
כמ"ג עשין שס :

אלא לבלוע. ובירושלמי אמרין

לחם

אזוי אמר שם דביו"ט היה מצרך על כל כוס וכוס משום דלא היה רגיל לקבוע סעודה על היין ועל זה קשה לי על מ"ש ה"ה על מ"ש רביו ז"ל בפרק שלשים המלות שבת שצריך לקבוע סעודה על היין שבשבת וימים טובים שלמלך מהבא דהא הכא לא אמרו אלא רגילות לקבוע : אם צריך על היין שלפני המזון פסד וכו'. עוד אמרו במשנה צריך על הפרפרת שלפני

הגהות

בתוך הסעודה שפענוני ברכה לפניהם ולא לאחריהם, ויש להסתפק אם אדם אוכל בתחלת הסעודה ופת ופירות והן עיקר סעודתו או יבדל עליהם אם לאו כי סברה הוא שלא יבדל עליהם כראמרי ירושלמי רב הונא אבל תמים עם פתא אמר לי חייא בר אשי פליג את רב על שבקן לבתר מונוג ואת מברך תחלה וסוף אמר ליה אינון עיקר מניסתי פ' עיקר אכילתי והוכיח במאמר הסעודה אוכל פירות עם הפת אכיל לפיתלי כיון דאין דרך לפת בהן את הפת מעונין ברכת הסעודה לפניהם והדמר ליה שבקן לבתר מונוגא ולא לאמצע מונוגא משום דלבסוף קאמר ר' זצ"ל ויוריא שמים האוכל פירות כסעודה יאכל מהן קצת בלא פת תחלה ומבדל עליהן ואיכ"כ יאכלם ויבין בפת בין בלא פת ע"כ : [1] פירש ר"ז כגון פירות שאין רגילין ללפת בהן הפת ואין באין לחשבועי אלא לעכל המאכל ע"כ : [2] פירש ר"ז שמשכו ידיהם מן הפת קודם ברכת המזון ודחי' וז' אינו נוהג בזמן הזה כי אין אנו מושכין ידנו מן הפת עד ברכת המזון והוי הכל תוך הסעודה עד שיברכו ברכת המזון ע"כ : [3] לשון טורי ש' אבל בזמן הזה אין רגילין לקבוע עצמן עלשחות קבוע אחר אכילת קודם ברכת המזון ואחר שמשכו ידיהם מן האכילת צריכין לחזור וללברך כמו בשאר ימי השנה לדריהו, ואותן בני אדם שמבדילין על השלחן פסקו רבנו יוסף ד' שאין צריכין לחזור ולברך בורא פרי הגפן כסעודה אע"פ דהבדלה לישתותי פירות שלא במקום סעודה כיון דהשאת מיהא במקום סעודה הבדיל אין צריך לחזור ולברך דהא תנן בירך על היין לשפני המזון פוסט את היין שלאחר המזון היכא דדעתו לשתות והי' הכא כיון דדעתו לשתות תוך הסעודה, ועוד דע"ל קא מביעני פרק כיצד מברכין אלא שבידל על היין שבתוך המזון אם פשר שלאחר המזון היה לשרות וזה לשתות אלא אתי לשרות ומספיק דלשתות אבל איפסא פשימא דפטר דלשתות דעדיף פטר דלשרות ועוד דבפרק ע"פ שמעך דרבי יוסף [ברב] ש' קירוש שלא במקום סעודה ואפ"ה אתי לה א"ה קא יד' יין יצאו שיצא ב' יין קירוש יד' ברכת כזרי' פרי הגפן ואע"פ דר' יוחנן איתותב ה"מ בשינוי מקום אבל באיתו מקום עצמו פשימא דיצא והיה' להבדיל כדפרישית וכו' ש' בדין קירוש דאית לדידן דקדיל אין קירוש אלא במקום סעודה ע"כ : [כתב בתורה בשם הרב"ד דבמקומו שתיין מצוי אין חילוק בין שבת ויום' לחול' שלעולם דעתו אגבם על שלאחר המזון ע"כ וע"ש] : * [וכן הפכים המור' דאין בריש' פירש שמעא משום שאין לכל המסובין אל המברך אלא לבלוע ובעיני דעת שומע ושומעי דהא אע"פ שאוכלין יכולין לכון' ללשמוע ויווצין בשמיעה אלא שפטר דירושלמי שאין יכולין לענות דהא ואפילו אם שומע בעונה חיישנן שמעא ויעלה אמן ואיכ"כ כמנה ע"כ] :

מגדל

נשל אולם ויכך כו' עד נחזון לכתלה. בירושלמי דפרק כילד מצרכין : דברים הבאים בחור הכעודה כו' עד כוף הפרק. פרק כילד מצרכין (דף מ"א) :

התנים דהיינו אשר ברא בליל מוצאי שבת יום א' של אחר הנישואין כשעושין משהתאצל עשה מעשה בעצמו וכן הורה לי וצוה לעשות כשסעדי אצלו במעדת הלילה ע"כ: [א] ובזמן ה' חגני שאפילו אם ברכו ברכת אירוסין אין מברכין שהשמחה במעונו וכן דעתו של רבינו שש"ס ושאר היולכך לא מברכין עליו ותו אף פשיטא לי לברך משהתאירוסין אף היה שואל הלא תלמוד משפיר לא דאמר לגרע משבעה הבן יהיה מברכין א' לאו משום צנצנת דינוקא דרנא ודעבדא דר"פ אלו עוברין הרי שהיה הולך למול את הבן ולאכול סעודת אירוסין אלמא דמקשי להו, ויש לדהות נמי דמקשי להו לענין מצוה מקיש להו ע"כ במצויאסף וכן דעת רבינו המהר"ם כדבריהם: א"כ א"כ בני אדם כחבורת יוסטן אחד נזהר מפת של עכ"כ ואחד אינו נזהר ואוכל פת עכ"כ: בני אדם מורידים הנאה וזו מזה לא מצטרפין ליומנו וכו' כהו וור שאוכלים כאחד כן